

HJÄLPSYSTEMET

FÖR OFFER FÖR MÄNNISKOHANDEL

LÄGESÖVERSIKT

1.1–31.12.2019

Tvångsarbete även i Finland

Statistik för hela år 2019 – klientantalet fördubblats på ett par år

Hjälpssystemet är en One Stop Shop för frågor om människohandel

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	3
One Stop Shop – Frågor om människohandel på ett ställe.....	4
Tvångsarbete görs även i Finland – lägesöversikt av hjälpsystemet för år 2019	6
Statistik över klienter i hjälpsystemet för människohandelsoffer	9
Framställan för upptagning i hjälpsystemet	9
Nya klienter 1.1–31.12.2019.....	10
Alla klienter 31.12.2019	15
Officiellt erkännande som görs av hjälpsystemet	17
Betänketider som hjälpsystemet ger	17
Personal i hjälpsystemet.....	18
Kontaktuppgifter	18

INLEDNING

Det har varit ett effektivt år för hjälpsystemet. I mars publicerade hjälpsystemet och Heuni en utredning om människohandel och utnyttjande som riktas mot barn och unga i Finland. På sommaren publicerades en utredning som upprättats av hjälpsystemet om hur människohandeln syns i finländsk nyhetsmedia.

Samtidigt har utbildningarna för förundersökningsmyndigheterna som skapades och påbörjades under IHME-projektet fortsatt både inom polisen och vid gränsen. Trots att projektet nådde sitt slut sommaren 2019, förblev utbildningsmodulerna från projektet en bestående del av utbildningen för förundersökningsmyndigheterna.

Under året har hjälpsystemet mottagit ett rekordstort antal framställningar på personer att ta upp som klienter i hjälpsystemet. Ett rekordstort antal nya klienter togs upp i systemet (229 personer) och det sammanlagda antalet klienter är över dubbelt så stort som år 2017.

Hjälpsystemets rådgivning behövs

Samtidigt har kontakterna med hjälpsystemet både via webbsidorna och infotelefonen ökat avsevärt. Utöver myndigheter är personen som ringer allt oftare någon som utnyttjats på ett eller annat sätt i Finland eller en vanlig medborgare som är orolig över situationen för en person som hen mött.

Det finns ingen statistik över kontakterna, men hjälpsystemets lilla team märker ökningen av kontakterna i sin vardag. Ökningen är förstås positiv – vi behövs tydligare än tidigare!

Kommunernas skyldigheter tydligare

År 2019 nåddes även en slags milstolpe genom ett avgörande i juni av riksdagens biträdande justitieombudsman (EOAK/3489/2017) om ordnandet av hjälpinsatser för människohandelsoffer i en finländsk stad. Enligt

avgörandet har man kränkt offrets rättigheter på ett sätt som på ett allvarligt sätt har riskerat klientens rättssäkerhet och hens särskilda rättigheter till hjälpinsatser som offer för människohandel.

Biträdande justitieombudsman ansåg det nödvändigt att kommunen upprättar en allmän plan för sitt förfarande vid hjälpinsatser för offer för människohandel och att man ser till att kommunen har en fungerande struktur för hjälp. Kommunen ska också se till att kommunens anställda har en klar uppfattning om ansvarsfördelningen vid hjälpinsatser för offer för människohandel.

Trots att beslutet och händelserna som ledde dit i sig är sorgligt att läsa, har beslutet haft positiva följder. Beslutet har uppmärksammats i många kommuner. Det har dessutom för sin del gjort det klart för kommunerna – och varför inte andra också – vad de speciella rättigheterna innebär för ett människohandelsoffer som klient hos kommunen.

Hjälpsystemet samarbetar gärna med kommunerna och stöder dem i att främja förverkligandet av rättigheterna för människohandelsoffer. Hjälpsystemet fungerar som stöd för kommunens anställda och som en kunskapsbas och man kan alltid ta kontakt med oss.

Mot det nya

Det nya året 2020 inleder också det femtonde verksamhetsåret för hjälpsystemet för offer för människohandel. 15-årsjubileet firas år 2021.

Det nya året har inletts med ett större team än tidigare: sommaren 2019 började en socialarbetare i hjälpsystemet och på hösten en socialhandledare. Nu arbetar tio personer heltid i hjälpsystemets team.

När du behöver information om människohandel och om identifieringen av den, om hjälp för människohandelsoffer samt om allt som gäller detta, är det en fördel att informationen finns på en plats.

Myndighet, enskild medborgare, företagare eller organisation kan vända sig till hjälpsystemet – och givetvis offret för människohandel.

På samma plats finns även brådskande hjälp för offret för människohandel.

Taktiken med hjälp på ett ställe är bra.

ONE SHOP STOP

Ärenden om människohandel på ett ställe

EXPERTIS!

Man behöver inte leta efter kunskap – den finns i hjälpsystemet.

Webbplatsen ihmiskauppa.fi/sv samt infotelefonen fungerar 24/7.

STÖD I FÖRUNDERSÖKNING!

Hjälpsystemet fungerar som stöd för förundersökningsmyndigheten genom att ta hand om offret. Vi tar hand om offrets säkerhet i samarbete med förundersökningsmyndigheten.

LIKVÄRDIGHET!

När beslut om upptagning i hjälpsystemet görs på en plats, är det lättare att hålla dem enhetliga.

Hjälpsystemet utsätts även för försök till bedrägeri, vilket kräver kunskap och erfarenhet för att upptäcka dem.

HJÄLP! NU!

Brådskande hjälp för offer för människohandel kan vara bara ett telefonsamtal eller meddelande bort.

UTBILDNING!

Vi har ordnat utbildning bl.a. för förundersökningsmyndigheter och kommuner samt för många andra instanser.

STÖD FÖR KOMMUNEN!

Hjälpsystemet fungerar som en kunskapsbank för kommunerna i frågor som rör rättigheterna för människohandels offer samt hjälpen till dessa människor.

VI VÄGLEDER VIDARE

Hjälpsystemet ger råd och information till personer i många olika situationer och vägleder dem vidare vid behov.

HJÄLP TILL OFFREN!

Hjälpsystemet hjälper offer för människohandel. Hjälpsystemet säkerställer att offrets rättigheter uppfylls. Återhämtningen från upplevelsen kan börja.

TVÅNGSARBETE

GÖRS ÄVEN I FINLAND

ÅR 2019 HÄNVISADES TOTALT PERSONER TILL HJÄLPSYSTEMET FÖR OFFER FÖR MÄNNISKOHANDEL, VILKA FÖRMODAS HA UTSATTS FÖR TVÅNGSARBETE I FINLAND. ÅTSKILLIGA KONTAKTER ANGÅENDE MISSTANKE OM TVÅNGSARBETE VITTNAR OM ETT REDAN ANMÄRKNINGSVÄRT PROBLEM SOM MAN DOCK HAR BÖRJAT IDENTIFIERA BÄTTRE ÄN TIDIGARE.

Tvångsarbete har förekommit speciellt i restaurangarbete, i städbranschen och i byggbranschen. Drag av tvångsarbete har även upptäckts i förhållandena för personer som arbetat som hemhjälp i privata familjer samt i arbete på lantbruk.

Vanligen har offret för tvångsarbete annat medborgarskap än finskt, men på arbetsgivarsidan påträffas även finländare.

33 personer som möjligen utnyttjats för tvångsarbete i Finland upptogs som klienter år 2019.

Dessutom har hjälpsystemet kontaktats av ett betydligt större antal personer som misstänker att de är offer för utnyttjande av arbetskraft och till och med tvångsarbete i Finland. Statistik förs inte över dessa kontakter.

Ibland vill personen som tar kontakt bara fundera över sin situation och sina alternativ. Hjälpsystemet erbjuder då samtalshjälp.

Man kan även erbjuda personen vägledning till andra tjänster om hen inte är offer för människohandel.

Kontakter från oroliga medborgare

Hjälpsystemet fick under år 2019 ett ökande antal kontakter även

Allt fler berättar för hjälpsystemet om sin oro. Illustrationsbild.

från oroliga medborgare.

Någon har kanske lagt märke till att en arbetstagare på den bekanta lunchrestaurangen ständigt är trött och alltid arbetar. Någon som köper sex har blivit orolig över en sexarbetares situation.

Man diskuterar med den som ringar om olika sätt att hantera situationen samt om en möjlig anmälan till myndigheterna, till exempel polisen eller arbetarskyddsmyndigheten. Ofta hittar man en lösning genom diskussion.

Den ökade mängden kontakter är ett tecken på att människohandel och annat utnyttjande av människor identifieras bättre än tidigare.

Antalet tvångsäktenskap mer än fördubblades

Jämfört med föregående år har man identifierat mer än dubbelt så många tvångsäktenskap. Sammanlagt togs 52 offer för människohandel vid tvångsäktenskap upp som klienter i hjälpsystemet.

20 av dessa hade tvingats till äktenskap i Finland eller så att äktenskapet ingåtts utomlands och fortsatt i Finland.

Maken/makan hade också kunnat komma till Finland med uppehållstillstånd som beviljats av familjeband. Trots att maken/makan har kunnat resa ensam till Finland, har det ändå inte varit ett frivilligt äktenskap. Efter ankomsten till Finland har maken/makan som tvingats till äktenskap kunnat utsättas för förhållanden som kränker människovärdet.

I Finland identifieras tvångsäktenskap speciellt i situationer där myndigheterna har varit tvungna att ingripa i våld i närrelation som sker inom familjen. Situationen för en make/maka i en underlägsen ställning kan ha avslöjats i ett skyddshem varifrån man kontaktar hjälpsystemet.

Rekordstort antal offer i Finland

År 2019 togs 70 personer upp som klienter i hjälpsystemet, vilka möjligen blivit offer för människohandel i Finland.

Detta är betydligt fler än under tidigare år. År 2016 togs 43 personer som blivit offer i Finland upp som klienter, följande år 50 och år 2018 sammanlagt 52.

Elva personer som hade blivit offer för människohandel i samband med sexuellt utnyttjande i Finland togs upp i systemet, vilket är betydligt färre än år 2018.

År 2018 identifierades flera offer speciellt genom polisens brottsavslöjande verksamhet, vilka sedan kunde få hjälp. År 2019 har detta

Människohandel i samband med tvångsarbete har upptäckts bland annat inom städbranschen samt i förhållanden för personer som hållits som

inte skett.

Ofta är situationen för ett människohandelsoffer just vid sexuellt utnyttjande speciellt svår: det är ett mycket omfattande utnyttjande och kontroll, våld, känslor av skam och värdelöshet samt hopplöshet.

För ett offer för sådan människohandel är det mycket svårt att göra sig fri från situationen utan hjälp utifrån. Någon måste ingripa. Om detta inte sker, kan utnyttjandet fortsätta.

Personer som tvingats till brottslig verksamhet i Finland och sådana som tvingats att tigga sökte sig till hjälpsystemets tjänster. Personer som tvingats att tigga (2 personer) har även utsatts för påtryckningar till brottslig verksamhet samt till att plocka flaskor för inkomster till

den som utnyttjar.

Offret ofta lagligt i Finland

19 personer av dem som blivit offer i Finland är asylsökande. 51 personer har annat status för sin vistelse i Finland. Vanligen hade offret varit i Finland på grund av familjeband, som EU-medborgare (inkl. finska medborgare), till exempel uppehållstillstånd på grund av arbete eller helt olagligt.

Flera utnyttjade utomlands

De flesta av de nya klienterna (69 %) hade blivit utnyttjade utanför Finland. Mest identifierades offer för människohandel vid sexuellt utnyttjande (70 personer). Offer för människohandel vid utnyttjande av arbetskraft (43) hade oftast utnyttjats utanför EU, vanligen i

sitt hemland eller i ett grannland. Utnyttjandet har ofta inneburit riklig användning av våld.

32 klienter har tvingats till äktenskap i sitt hemland, men hade kunnat fly från äktenskapet till ett annat land. De flesta äktenskapen hade börjat när offret ännu var barn.

Två offer för organhandel identifierades och fem personer hade utnyttjats som barnsoldat. Utnyttjandet hade i regel skett i offrets hemland, där en långvarig konflikt har pågått.

Personer (4) hade tvingats till brottslig verksamhet både i EU-länder och utanför EU.

Vem vägleder offren till att få hjälp?

I Finland är det oftast en organisation, ett skyddshem, jurist/advokat eller polis som har väglett offret till hjälpinsatser. Allt fler offer har också själv tagit kontakt

med hjälpsystemet eller med hjälp av en annan person.

Personer som blivit offer för människohandel utomlands upptäcks ofta i förläggning, vid samtal på Migrationsverket eller vid möte med rättsbiträde angående processen.

Det är till den asylsökandes fördel att tala om sina upplevelser med flera olika aktörer. På så sätt kan aktörerna (anställd på förläggning, polis, migrationsmyndighet) identifiera tecken på människohandel från upplevelserna och vägleda personen att få hjälp.

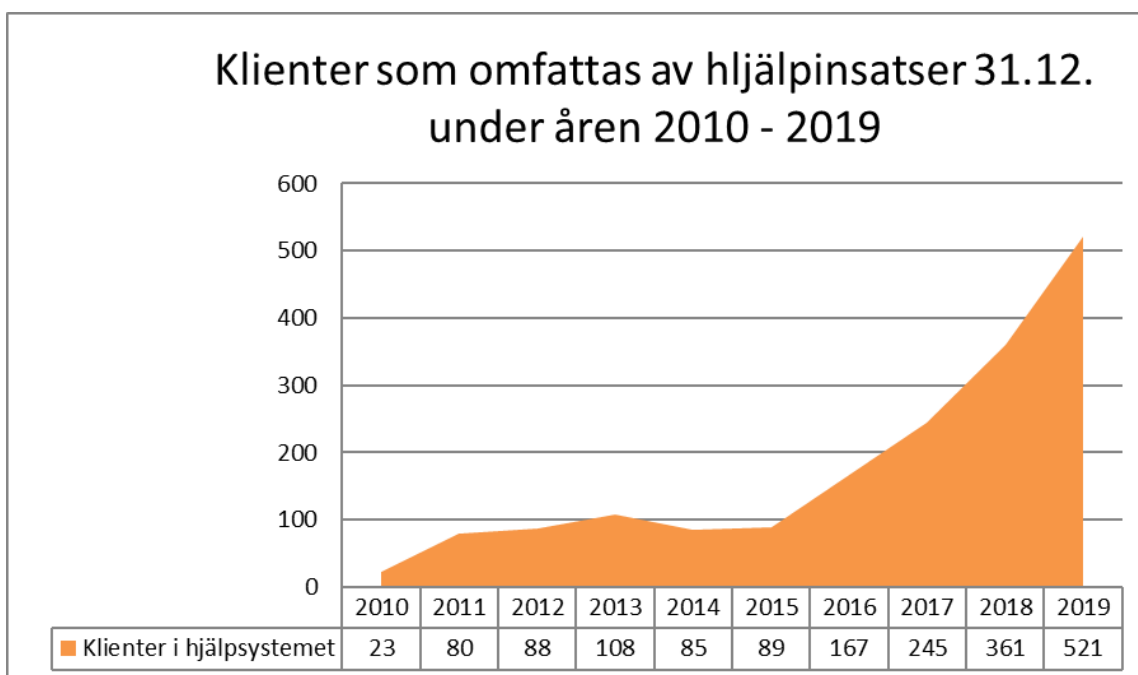
Den som faller offer i Finland har inte alltid denna fördel. Finsk medborgare eller person som bor i Finland går inte nödvändigtvis på sådana myndighetsmöten eller andra möten där hen skulle bli tillfrågad så täckande om sina omständigheter och upplevelser. På så sätt får hen inte heller höra om sina möjligheter att få hjälp.

Rekordstort antal klienter

31.12.2019 finns det fler klienter inom hjälpsystemet än någonsin tidigare och över en tredjedel fler än vid motsvarande tid förra året.

Utöver 521 klienter var även 155 minderåriga barn till dessa i Finland inom hjälpsystemets tjänster. Sammanlagt omfattades 676 personer av tjänsterna i slutet av juni.

År 2019 upptogs det rekordstora antalet 229 nya kunder till hjälpsystemet. Samtidigt upptogs 74 minderåriga barn till klienter som är vårdnadshavare.

Klientantalet i hjälpsystemet har under de senaste åren ökat enormt. Den branta ökningen fortsatte hela året 2019.

STATISTIK ÖVER KLIENTER I HJÄLPSYSTEMET FÖR OFFER FÖR MÄNNISKOHANDEL

År 2019 upptogs ett rekordstort antal nya klienter i hjälpsystemet för offer för människohandel. På följande sidor berättar vi med hjälp av statistik vilka de är och vad som har hänt dem.

Hjälpsystemet utför inte själv ett uppsökande arbete, utan eventuella offer måste hänvisas till hjälpinsatserna. Att göra en ansökan muntligt eller skriftligt kallas för att göra en framställan. Offret kan också söka sig till tjänsterna själv.

Statistiken berättar också vem som har identifierat och hänvisat ett möjligt offer för människohandel

till hjälpsystemet. Denna uppgift är av betydelse och avslöjar var människohandel identifieras och var den kanske borde identifieras bättre.

Personer som kan ha fallit offer för människohandel och som därför är i behov av hjälpinsatser tas upp som klienter i hjälpsystemet.

Även en person som hjälper i brottsutredning samt minderåriga barn som klienterna är vårdnadshavare för kan bli klienter.

Hjälpsystemet mottog år 2019 sammanlagt 303 skriftliga eller muntliga framställningar på per-

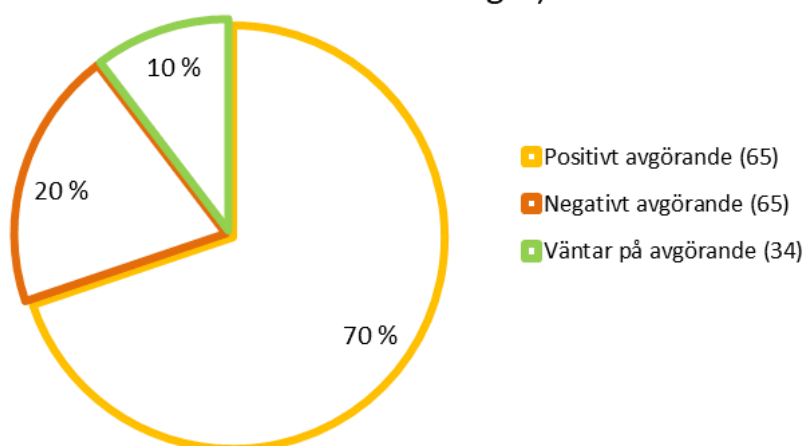
soner att tas upp som klienter i hjälpsystemet. 229 personer togs upp som klienter.

65 personer blev inte klienter i hjälpsystemet antingen för att de inte ansågs ha blivit offer för människohandel eller för att de inte hade behov av hjälpinsatser som erbjuds av hjälpsystemet.

Det ökade antalet framställningar och klienter har orsakat köer i handläggning av framställan. 34 framställningar väntade på handläggning 31.12.2019. Brådskande fall kan hjälpsystemet fortfarande ta hand om utan dröjsmål.

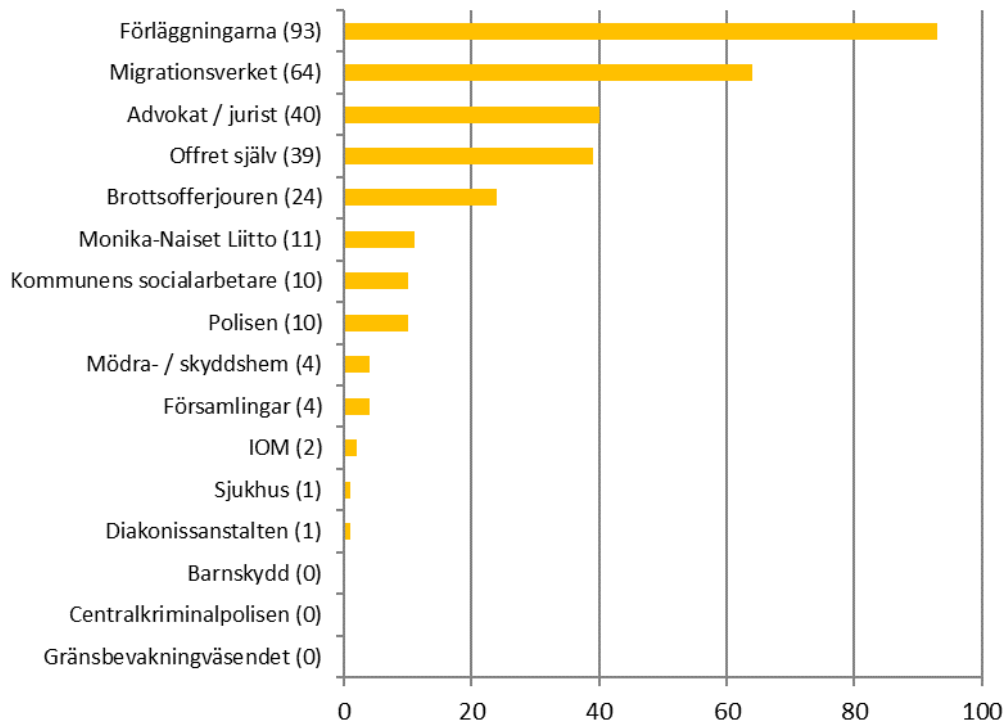
FRAMSTÄLLAN FÖR UPPTAGNING I HJÄLPSYSTEMET

Avgöranden på framställan (303 framställningar)

Rekordstort antal personer hänvisades till hjälpsystemet. Föregående år (2018) mottogs 228 framställningar, alltså en fjärdedel färre.

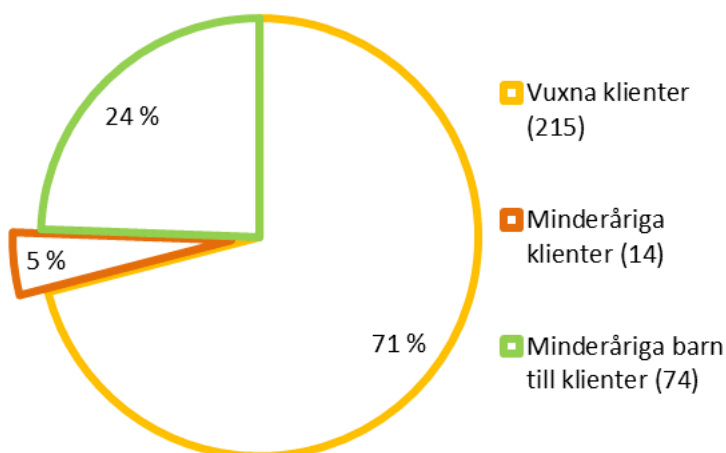
Aktören som hänvisat offer till hjälpsystemet under 2019 (303 framställningar)

I statistiken syns de instanser som har gjort en muntlig eller skriftlig framställan för upptagning av en person som klient i hjälpsystemet. Ansökan som görs av offret själv är vanligen muntlig.

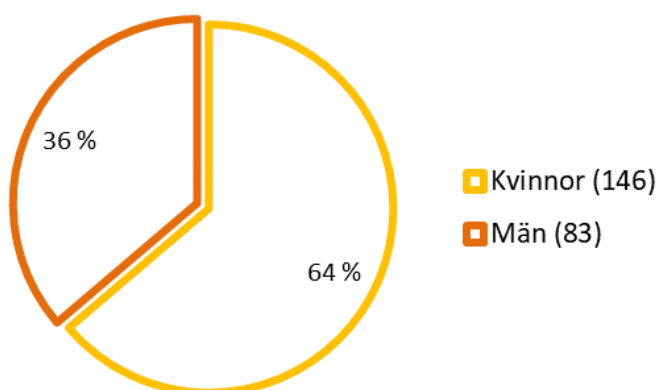
NYA KLIENTER 1.1–31.12.2019

Nya klienter (229 + 74)

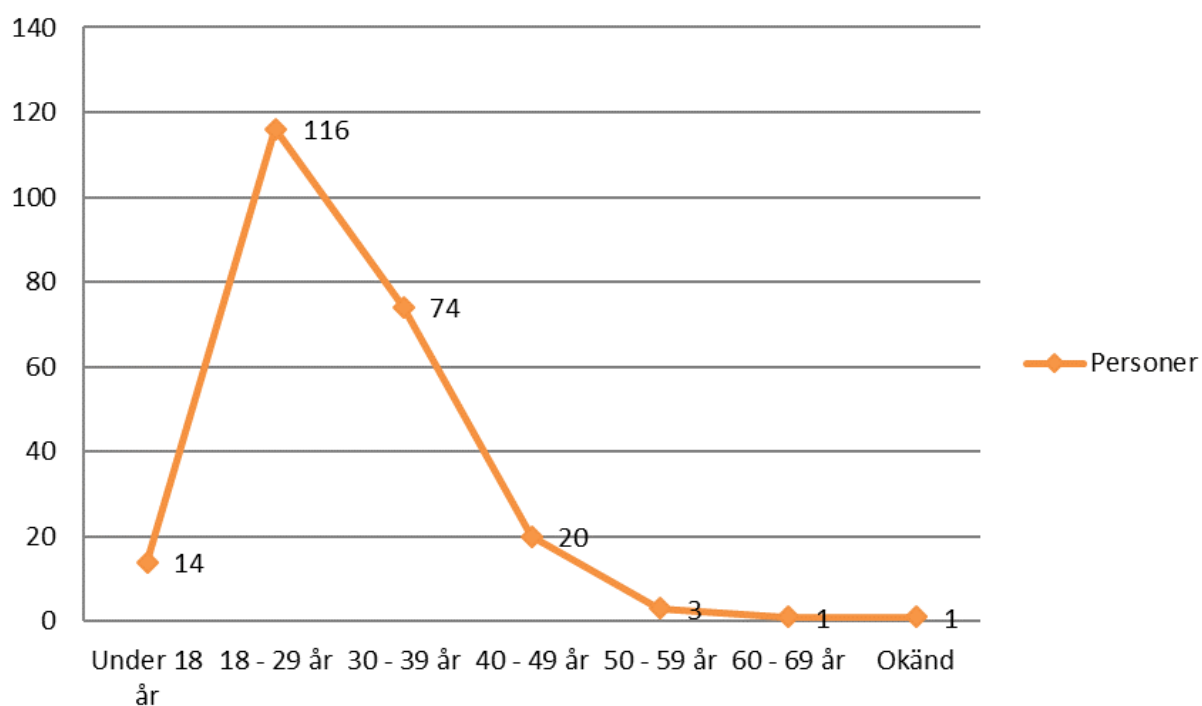
229 möjliga offer för människohandel samt 74 minderåriga barn till dessa togs upp som klienter. Sammanlagt upptogs alltså 303 personer i tjänsterna.

Könsfördelning: nya klienter (229)

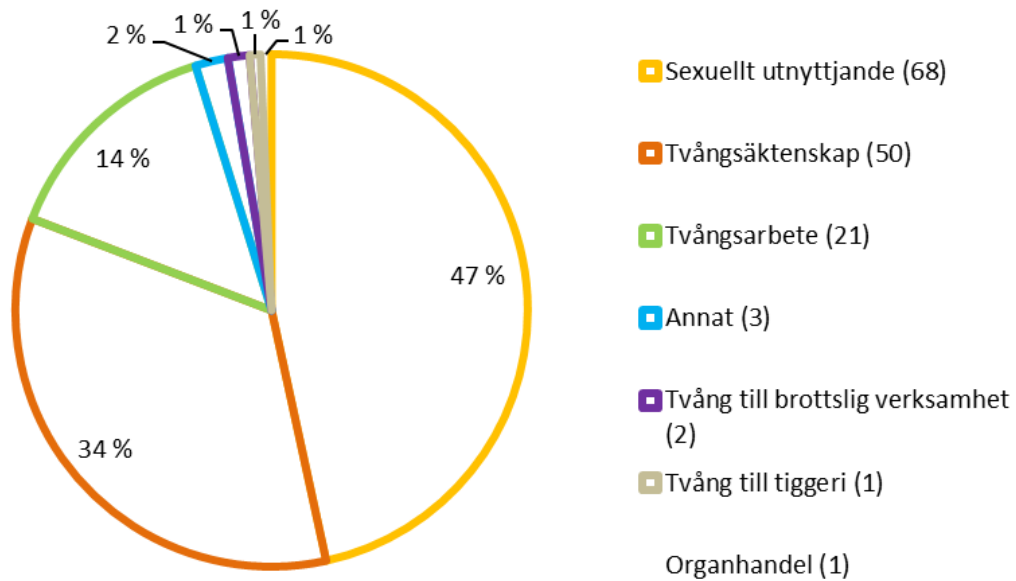
Majoriteten av de nya kunderna är kvinnor.

Åldersfördelning: nya klienter (229)

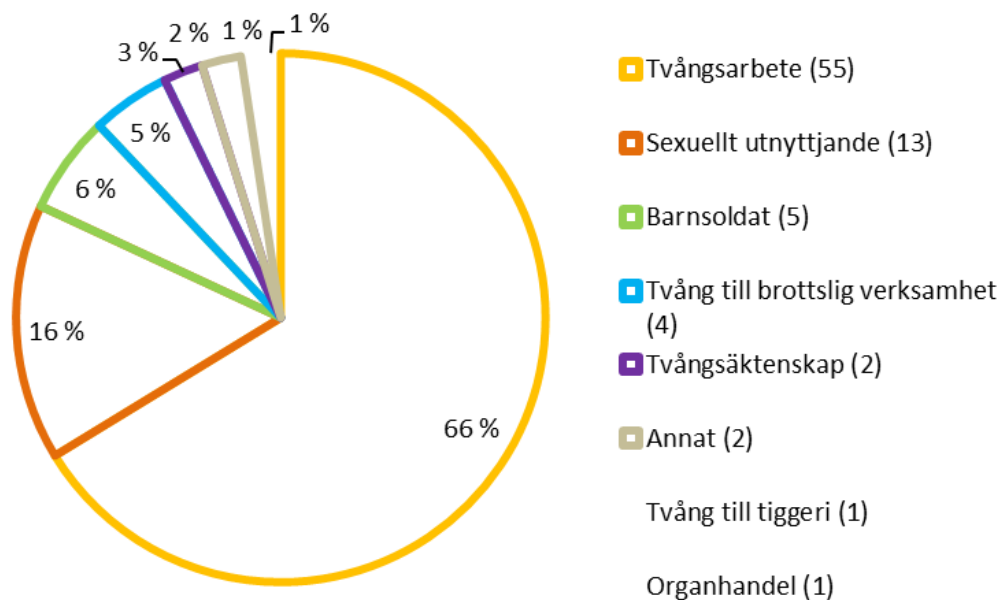
Av de nya kunderna var 14 minderåriga. Över 40 procent av personer i åldern 18–25 år hade fallit offer för utnyttjande i samband med människohandel när de var minderåriga.

Avsikt för utnyttjande: kvinnor och flickor (146)

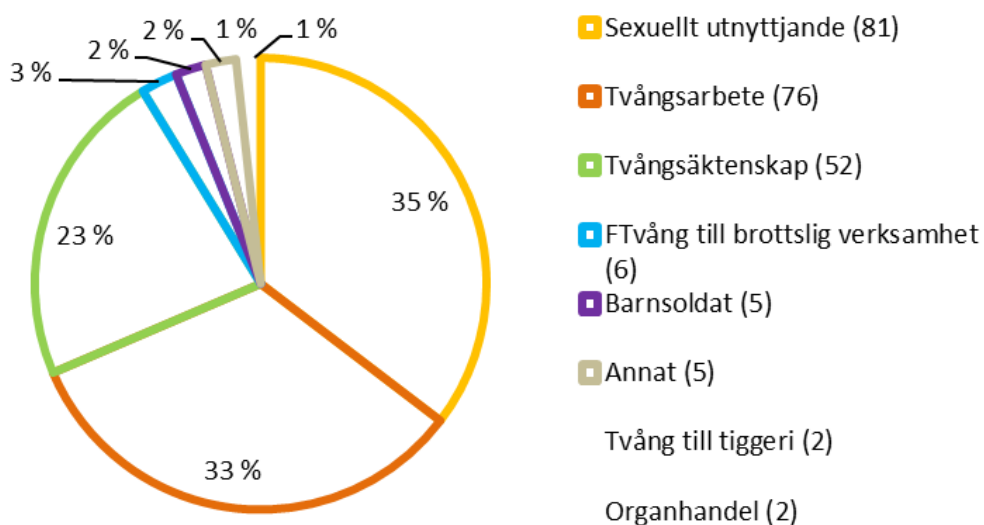
Kvinnor tvingas oftare än män till äktenskap samt utsätts för människohandel i samband med sexuellt utnyttjande. Även män kan ändå utsättas för både sexuellt utnyttjande och tvångsäktenskap. Utnyttjandet riktas speciellt till minderåriga pojkar och unga män.

Avsikt för utnyttjande: män och pojkar (83)

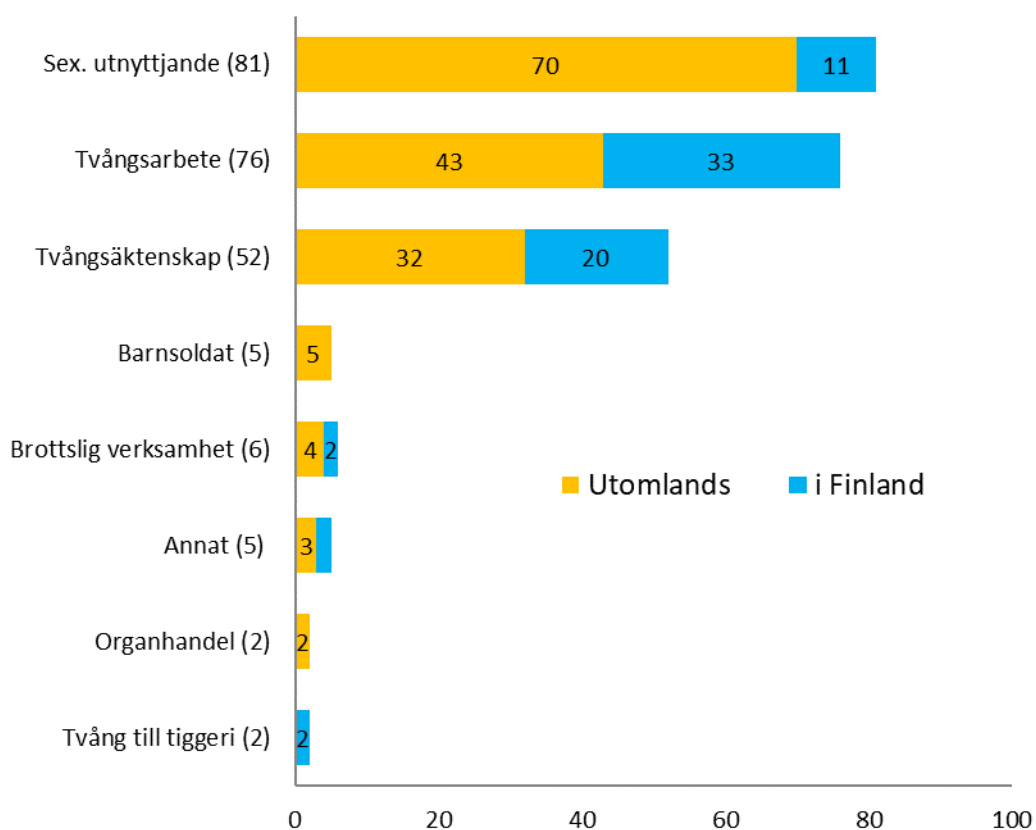

Männen råkar oftast ut för tvångsarbete. Även användning av barnsoldater är människohandel. Detta sker speciellt i konfliktområden.

Avsikt för utnyttjande: nya klienter (229)

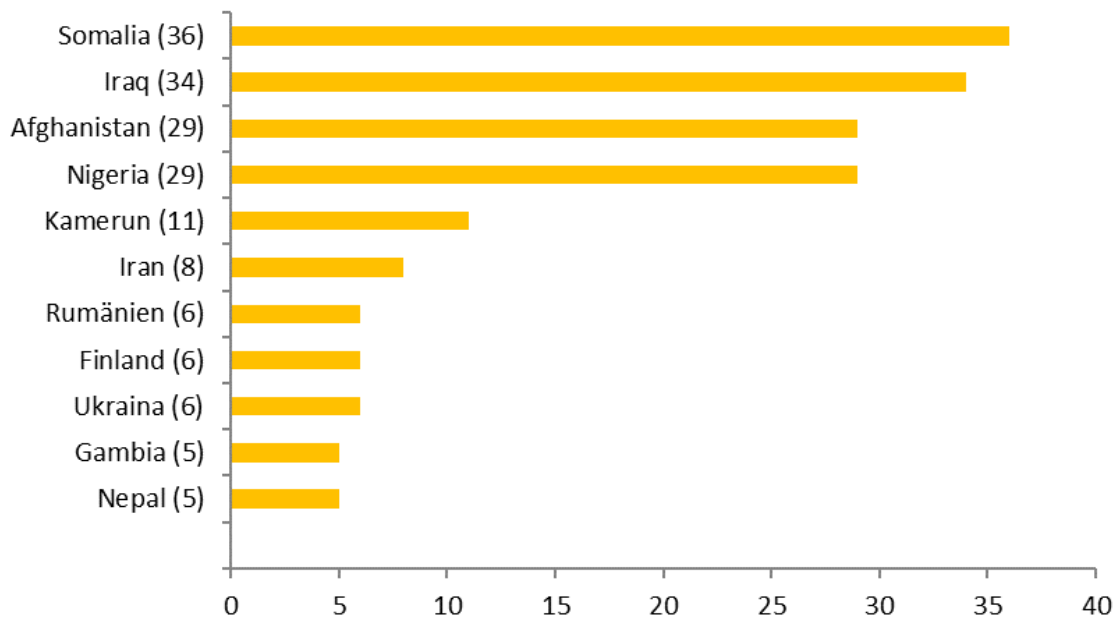

Nya klienter (229): avsikt och plats för utnyttjande

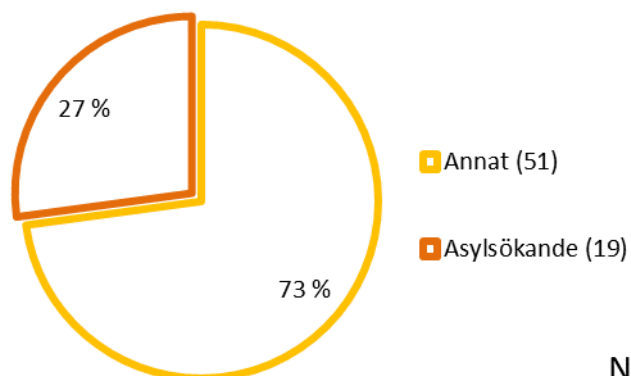
I Finland har man i år identifierat fler offer för människohandel än någonsin tidigare, upptill 70 personer.

Nya klienter (229): de vanligaste nationaliteterna

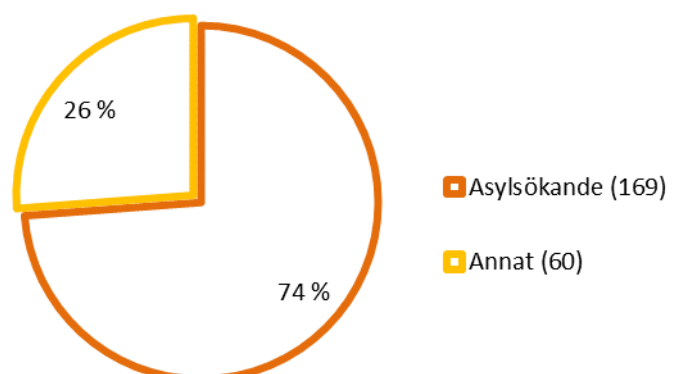

De nya klienterna representerar sammanlagt 40 olika nationaliteter. För att skydda klienternas integritet visar tabellen de nationaliteter som representeras av fem eller fler klienter.

Personer som blivit offer i Finland (70) enligt uppehållsstatus

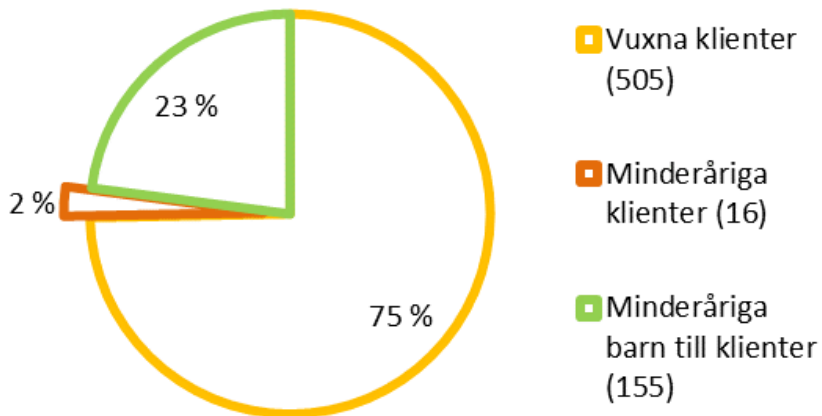
Nya klienter (229) enligt uppehållsstatus

Av alla nya klienter är 74 % asylsökande. Av dem som blivit offer i Finland är bara knappt en tredjedel asylsökande. Det är vanligare att man blir offer för människohandel i Finland med annat uppehållsstatus.

ALLA KLIENTER 31.12.2019 – REKORDANTAL

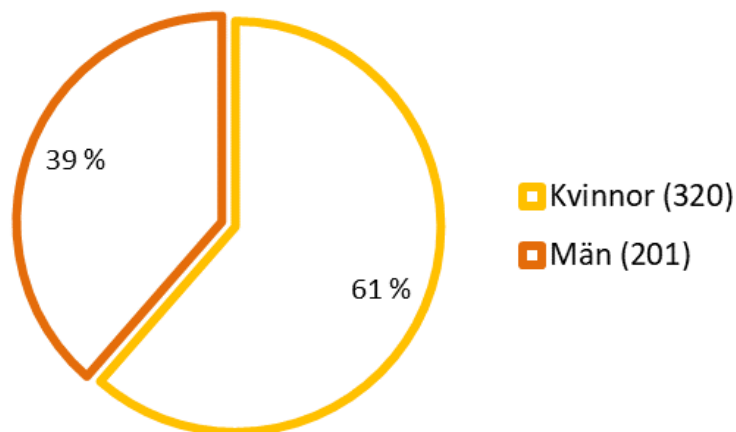
Personer (676) som omfattas av hjälpsystemets tjänster 31.12.2019

48 av klienterna har upptagits i systemet som minderårig.

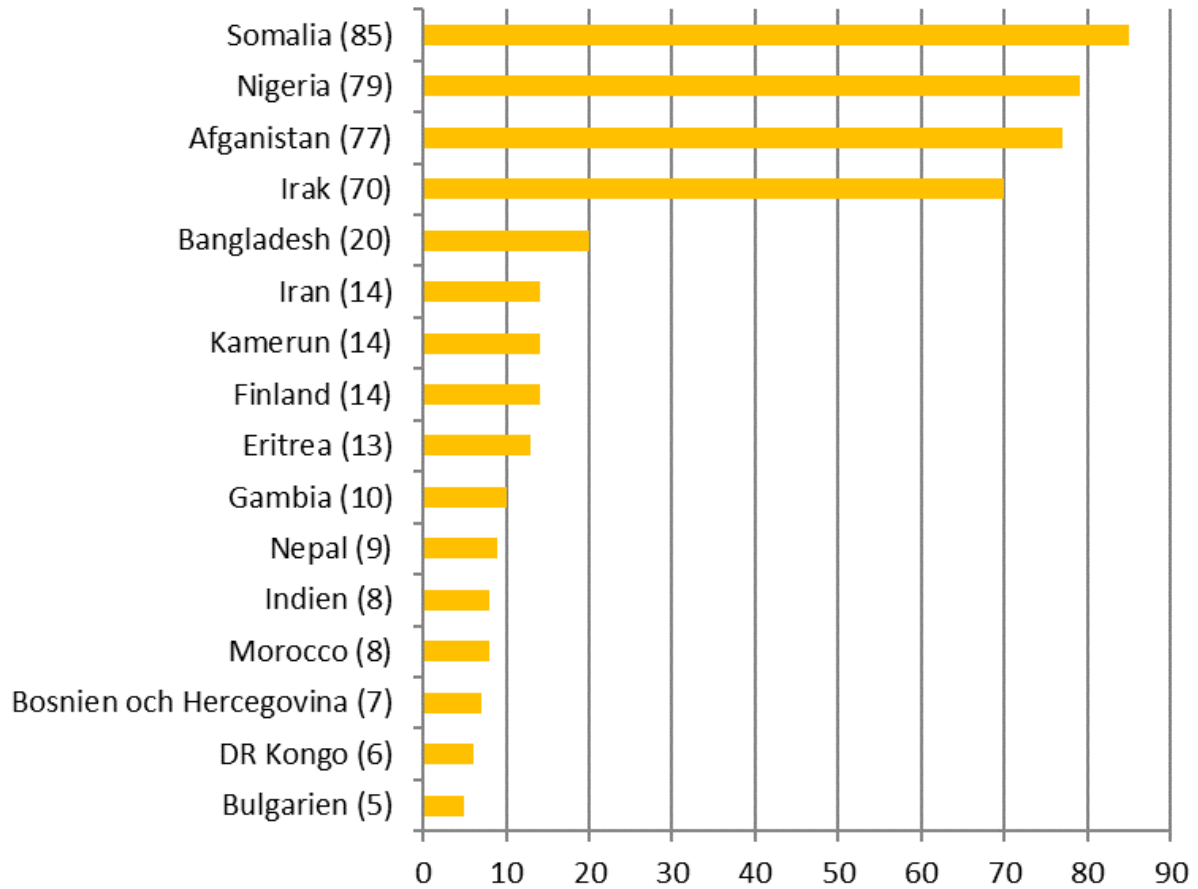
Minderåriga barn till människohandelsoffer som upptagits i hjälpsystemet blir normalt klienter genom sin mamma. Många klienter är ensamstående eller bär av annat skäl ensam ansvaret för sitt barn/sina barn.

Alla klienter (521): könsfördelning

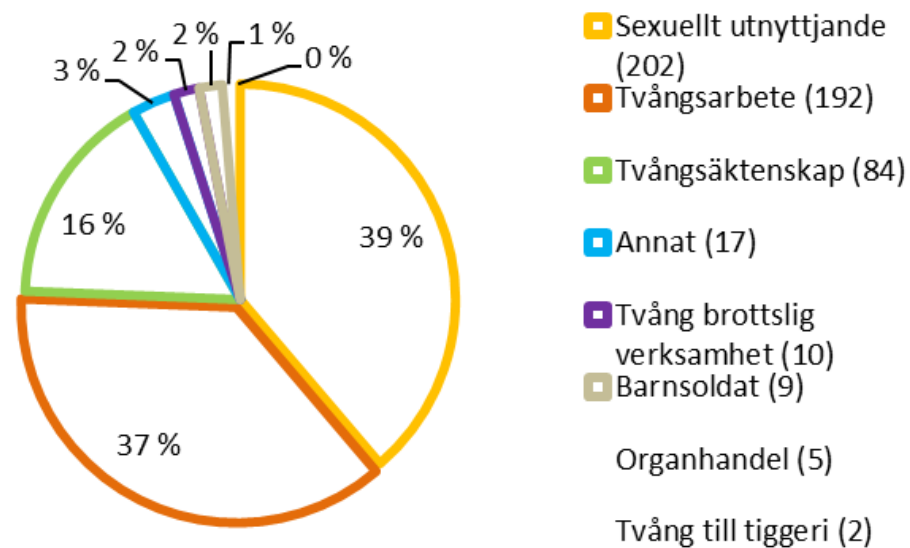
Hjälpsystemet har ett rekordstort antal klienter. Åldern eller könet på de minderåriga barnen som tas upp som klienter genom förälder/föräldrar finns inte med i statistiken, så i diagrammet ovan syns könsfördelningen för vuxna och minderåriga klienter, alltså för möjliga människohandelsoffer.

Alla klienter (521): de vanligaste nationaliteterna

De nya klienterna representerar sammanlagt 56 olika nationaliteter. För att skydda klienternas integritet visar tabellen de nationaliteter som representeras av fem eller fler klienter.

Alla klienter (521): avsikt för utnyttjande

OFFICIELLT ERKÄNNANDE SOM GÖRS AV HJÄLPSYSTEMET

HJÄLPSYSTEMET KAN OFFICIELLT ERKÄNNA EN KLIENT SOM BLIVIT OFFER FÖR MÄNNISKOHANDEL UTOMLANDS.

Hjälpssystemet för människohandelns offer har år 2019 hunnit bedöma 27 av sina klienter för en officiell identifiering som offer för människohandel.

Av dessa beslutade man att identifiera 23 och man underlät att identifiera två, dvs. man ansåg inte att de fallit offer för människohandel. Bedömningen av identifieringen av två klienter är inte färdig.

Hjälpssystemet bedömer den officiella identifieringen av sina klienter då klienten möjligen har blivit offer för människohandel utomlands och förundersökningsmyndigheten inte har kunnat utreda brottet i Finland.

En person som tagits upp av

hjälpssystemet betraktas endast som ett *eventuellt* offer för människohandel. Därefter kan personen officiellt erkännas som människohandelsoffer. Det officiella, dvs. det egentliga erkännandet, kan göras av förundersökningsmyndighet, Migrationsverket och hjälpssystemet.

Innan ett beslut fattas om officiellt erkännande har hjälpssystemet ett samråd med en mångsektoriell sakkunniggrupp med företrädare för socialarbets-, barnskydds- och hälsovårdssektorerna, polisen, Centriskriminalpolisen, Gränsbevakningsväsendet, Migrationsverket samt förläggningen i Joutseeno. Medlemmarna i sakkunniggruppen sköter sina uppdrag under tjänsteansvar, parallellt med sitt normala arbete.

Ett officiellt erkänt människohandelsoffer kan fortsätta att anlita hjälpssystemets tjänster fram till att hen inte behöver dem längre. Hjälpssystemets tjänster tillhandahålls inte längre, om klienten inte kan erkän-

nas officiellt. Det officiella erkännandet som görs av hjälpssystemet har ingen annan rättslig verkan.

På grund av hjälpssystemets och sakkunniggruppens begränsade resurser har erkännandet inte kunnat bedömas i den skala som antalet klienter skulle kräva. Av denna anledning väntar 31.12.2019 upp till 57 klienter inom hjälpssystemet på en bedömning av erkännandet.

När klienten väntar på officiellt erkännande kan hen ändå omfattas av hjälpssystemets tjänster och få hjälpinsatser som är avsedda för människohandelsoffer.

23 KLIENTER IDENTIFIERADES, MEN 57 KLIENTER VÄNTAR PÅ BEDÖMNING OM IDENTIFIERING.

UNDER VÄNTETIDEN FORTSÄTTER KLIENTSKA-

BETÄNKETIDER SOM HJÄLPSYSTEMET GER

Hjälpssystemet har beviljat betänketid för 23 klienter som har vistats i Finland utan lagligt uppehållstillstånd.

Betänketiderna var i medeltal mellan två och fyra månader.

Betänketid kan beviljas en person som uppehåller sig olagligt i Finland. Betänketiden är högst sex

månader, och under denna tid är offrets vistelse i Finland laglig.

Även förundersökningsmyndigheten kan bevilja offret betänketid. Du kan läsa mer om betänketiden och officiell identifiering på adressen ihmiskauppa.fi.

BETÄNKETID GAVS TILL 23 KLIENTER SOM VISTADES I FINLAND OLAGLIGT.

HJÄLPSYSTEMETS PERSONAL

I hjälpsystemet arbetar för närvarande fyra yrkespersoner inom socialarbete, fem överinspektörer samt en hälsovårdare. Av sammanlagt tio personer i teamet är en del anställda tills vidare.

Hjälpsystemets socialhandledare har sina tjänsteställen vid förläggningen i Joutseno och förläggningen i Uleåborg. Socialarbetarens tjänsteplats finns i Helsingfors och hälsovårdaren finns i Joutseno. Överinspektörerna arbetar i både Helsingfors och Joutseno.

Sommaren 2019 arbetade en högskolepraktikant i hjälpsystemet. Hen arbetade som biträdande inspektör tillsammans med överinspektörerna.

Hela teamet i hjälpsystemet har ett rörligt arbete och

reser i hela Finland i klientärenden, utbildar samt föreläser och diskuterar om fenomen och frågor angående människohandel i olika nätverk och evenemang.

En betydelsefull insats för hjälpsystemets verksamhet ger även direktören för Joutsenos förläggning.

Hjälpsystemet verkar utöver klientarbetet även som ett kompetenscentrum för identifiering av offer för människohandel och hjälp för dessa samt deltar i utbildning och konsultationer. I dessa uppgifter deltar alla arbetstagare i hjälpsystemet.

KONTAKTUPPGIFTER

Mer information ger:

Direktör Jari Kähkönen

TFN 02954 63 210

Överinspektör Katri Lyijynen

TFN 02954 63 223

Överinspektör Terhi Tafari

TFN 02954 63 240

INFORMATIONSNUMMER 24/7:

029 54 63 177

HJÄLPSYSTEMET
FÖR OFFER FÖR MÄNNISKOHANDEL

ihmiskauppa.auttamisjarjestelma@migri.fi

IHMISKAUPPA.FI/SV

@ihmiskauppa

Ihmiskauppa.fi